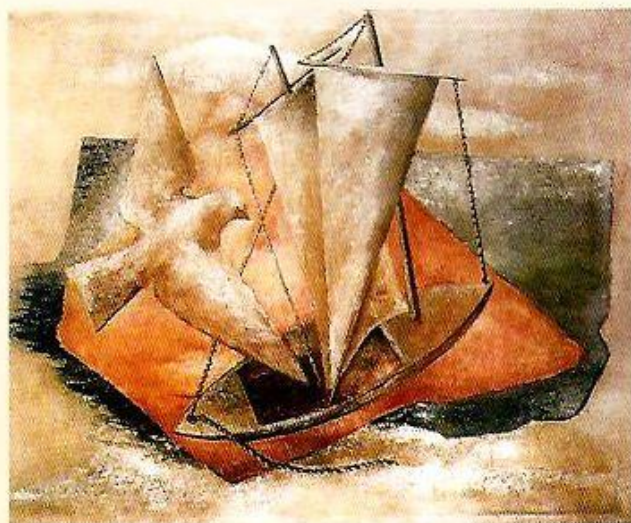

VĚDOMÍ SOUVISLOSTÍ

Je to už minulost, ale je to i stále pravdivý a významný historický fakt. V letech 1918-1938 se čeští učitelé a pedagogové, gymnaziální i vysokoškolské profesori aktivně podíleli na výchově a vzdělávání, na budování slovenského školství. Bylo to v rozpětí od všeobecného vzdělávání až po vysokoškolské obory humanitní, přírodovědecké i technické. Bylo to i v uměleckém školství. Český podíl byl rozhodující při vzniku a v rámci působnosti jedinečné a první školy svého druhu na Slovensku. Byla to v letech 1928-1938 Škola uměleckých řemesel v Bratislavě.

▲ František Malý: Krajina s lodí, 1934

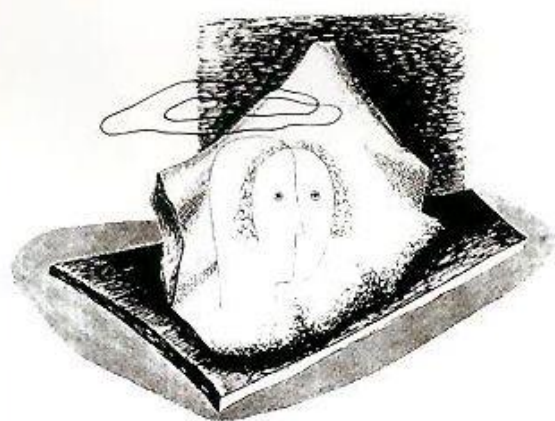
Do roku 1918 byly v oblasti Horního Uherska jenom skromné soukromé malířské školy. Měly charakter ateliérů s ambicí i ochotou umělce zprostředkovat i výtvarnou, hlavně malířskou výchovu (G. Malý v Bratislavě, E. Halász-Hradil v Košicích). Akademické vzdělání nabízela Budapešť, Vídeň a Mnichov. Nejpřitažlivější však byla pražská Akademie výtvarných umění. Ta vznikla už v roce 1799. Vysoká škola výtvarných umění v Bratislavě začala svoji činnost v roce 1949. Veliké rozdílů a vakuu. Mezi tím však přece jen kvalita a hodnota - bratislavská "Šurka".

Škola vznikla v roce 1928 jako "první veřejné výtvarnoumělecké učiliště" na Slovensku. Vznikla z večerních kurzů kreslení a

▲ Karel Plicka: Madona z oltáře narození v kostele sv. Jakuba v Levoči

malování, které pořádala Obchodní a průmyslová komora. V roce 1930 byla přičleněna k učňovským školám. V roce 1931 měla statut Mistrovské odborné školy uměleckých řemesel a reklamy. Sídila v nové budově na Vazovově ulici v Bratislavě. Budovu projek-

▲ František Malý: Dvě hlavy, 1933

tovali architekti Alois Balán z Valašského Meziříčí (1891-1960) a Jiří Grossmann z Prahy (1892-1973). Jejím ředitelem byl Josef Vydra (1884 Polanczyk v Haliči - 1959 Štola). Základní koncepce školy usilovala o harmonické přepojení řemesla a umění. Inspiraci

byly i učební osnovy německého Bauhausu a moskevské mistrovské školy VCHUTE-MAS. Studium bylo vázáno na dvouletou všeobecnou přípravu a tříleté odborné oddělení. Na škole působili nejvýznamnější představitelé slovenské výtvarné avantgardy Ludovít Fulla a Mikuláš Galanda. Reprezentativní byl český pedagogický sbor: sochařka Julie Horová-Kováčiková (1906 Činoves u Klatov - 1978), František Malý (1900 Brno - 1980), Karel Plicka (1894 Vídeň - 1987), Jaromír Funke (1896 - 1945), František Tröster (1904 - 1968) a spolu s nimi i Zdeněk Rossmann, Ferdinand Hrozinka, František Kožehuba. Na škole se konaly mnohé přednášky, výstavy a škola spolupracovala i s dalšími českými umělci - K. Teige, J. Frejka, A. Hoffmeister, Z. Pešánek, B. Fuchs, L. Sutnar.

Josef Vydra byl etnograf, pedagog i teoretik, keramik, designér a spisovatel. Psal o lidovém stavitelství, krojích, výšivkářství, keramice. Navrhl žezlo a taláry pro akade-

▲ František Malý: Útěk, 1936

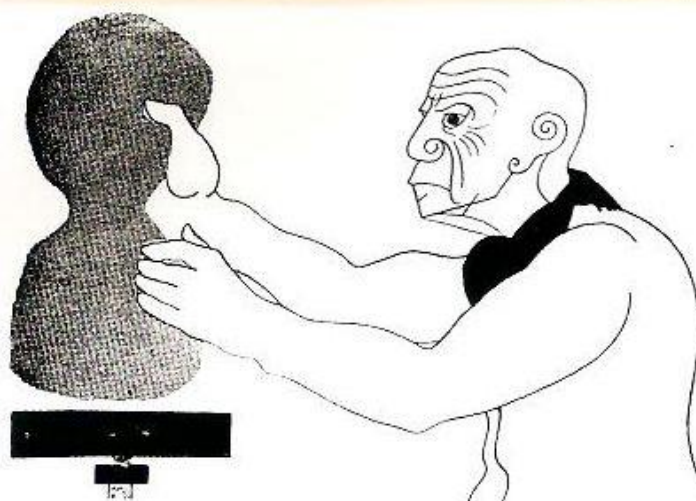
▲ Julie Morová - Kováčiková: Klečící torzo, 1934-5

mický senát Slovenské univerzity. Redigoval časopis Výtvarná výchova v Praze. Jako zakladatel a ředitel školy podporoval symbiózu uměleckých řemesel s modernou a věřil v plodné spojení domácí lidové kultury s evropským uměním. Byl také vládním komisařem pro ochranu uměleckých památek a inspektorem výtvarné výchovy. Už v roce 1922 byl spoluzakladatelem Společnosti pro umělecký průmysl. Po roce 1945 přednášel na Pedagogické fakultě a byl expertem Ústředí lidové umělecké výroby. Julie Horová-Kováčiková vedla obor keramiky a dětské kurzy modelování. Malíř František Malý byl na oddělení textilní tvorby i u dětských kurzů zábavného tkání. Spolu se slovenským malířem Imrem Weinerem-Králem byl nejvýraznějším představitelem poetického nadrealismu. Fotograf Jaromír Funke působil na oddělení fotografie a filmu. Jeho kolegou byl legendární Karel Plicka - fotograf, kameraman a režisér, etno-

graf, sběratel lidových písní a hudební vědec s krásným intersemem o lid i kulturu Slovenska, Čech, Moravy i Slezska. V letech pedagogické působnosti na ŠUR-ce vytvořil svůj nejvýznamnější film Zem zpívá (1933). V roce 1938 Slovenský stát školu zrušil.

Bratislavská Škola uměleckých řemesel byla v letech 1928-1938 zdrojem progresu avantgardy i moderního umění. Budovala na tradicích lidového umění a uměleckého řemesla, na syntézách s evropskou modernou, funkcionalismem, konstruktivismem a surrealizmem. To všechno i díky výborným českým umělcům a pedagogům. Na tento nepřekonatelný odkaz ŠUR-ky bychom neměli zapomenat.

Bohumír Bachratý

▲ Adolf Hoffmeister: Sochař